

твърдили у него безстрашието и вътрата — закалили още повече самообладанието и самонадеяността на гордата му, храбра и спокойна натура и той е могъл всъкога и на време благополучно да извърши своята предстояща сдѣлка.

Въ къра другари му били едриятъ му буенъ конь, струващъ — човѣшка глава — пищовитѣ и силяха и малката му чуртма¹⁾ втикната на пояса. Така грижливо въоръженъ и приготвенъ за изненади и нападения, вѣрващъ въ своята физическа и духовна мощъ, Сидеръ смѣло е минавалъ хайдушкитѣ пѣтища и страхотнитѣ мѣста, жадувайки за срещи и подвизи, винаги — спокоенъ и всъкога — готовъ.

И легендата говори, че като протестъ срещу върлуващитѣ разбойници, въ пѣтя, всрѣдъ гѣститѣ горски усои и дългитѣ пусти друмища — тѣжно свирилъ волни български народни пѣсни и съ гласа на малката си чуртма изливалъ несдържаната горчива мъка и горестъ по черната неволя на робството.

Така съ песенъта си той извиквалъ спомени и сълзи на очитѣ всрѣлъ населението въ запустѣлитѣ заробени български села, а отъ друга страна предизвиквалъ яростъта на главорѣзитѣ въ пѣтищата. Защото — това било нечувана дързостъ: да се чувствува единъ българинъ свободенъ въ своята родна земя и да запѣе и засвисти на воля, дори всрѣдъ гори и пушинаци.

Само крайно храбъръ смѣлчакъ е билъ способенъ на такъвъ подвигъ — приказенъ юнакъ съ храбро сърдце, който въ ония страхотни делиормански пѣтища и тъмни гори може да се осмѣли и си позволи — непозволеното за раята — да смущава страшното хайдушко мълчание на робството въ хайдушкитѣ друмища, да дразни съ гласа на свирката и пѣсенъта си главорѣзитѣ, заради което може да получи наградата, каквато обикновено на такива смѣлчаци е била — печална — да се търкаля главата му на земята. . . .

Пълна съ неизказана жалба, парлива мъка и чувство на въковни народни страдания, съ които е плакало цѣло едно поробено племе — Сидеровата пѣсенъ съ чуртмата е била толкова: чиста, и сърдечна — както сж всички български народни пѣсни, съ които е оплакана народната болка по заробената родина, щото, тя е трогвала и смекчавала и най-закоравѣлитѣ тузлушки главорѣзи и хайдутѣ.

Ала отъ друга страна — тамъ, кждето е пжтувалъ Сидеръ и ония, които сж го лично познавали, или слушали да се разказва нѣщо за него, и ония, съ които е пжтувалъ нѣкжде, или сж имали срещи съ него, сж го знаели кой е Сидеръ и какъвъ човѣкъ е билъ той: отличенъ ловджия и изкусенъ стрелецъ, съ едно вѣрно и неизмѣнно въ стрел-

1) Малка свирка.